

**Un nou testimoni de *Les estil lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell***

A new version of *Les estil lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell*

PEP VILA

pepvilamedinya@hotmail.com

*Institut d'Estudis Gironins*

*A la memòria de Josep Romen i Figueras*

**Resum:** Dono a conèixer en edició facsímil, que acompanyo del seu estudi i transcripció, una versió desconeguda, anònima, de *Les estil lades y amoroses lletres...*, impreses possiblement a València, en 1610?, en lletra rodona, a partir d'un exemplar incomplet, sense portada, atribuït, amb poques proves, a l'impressor Pere Patrici Mey. L'edició d'aquest exemplar, que presenta alguna lliçó singular, ajudarà en un futur a l'establiment d'una edició crítica d'aquesta obreta epistolar valenciana, de caire renaixentista, important des d'un punt de vista lexicogràfic i dialectològic.

Paraules clau: València, Segle XVII, Pere Patrici Mey, *Les estil lades y amoroses lletres*, Obra epistolar del Renaixement valencià

**Abstract:** We present a facsimile edition, study and transcription of an anonymous and unknown version of *Les estil lades y amoroses lletres...* Probably this version was printed in Valencia in 1610, in Roman print, from an incomplete work –without the title page– supposedly published by the typographer Pere Patrici Mey. The edition of this copy –which offers some special lesson– will contribute to a future critical edition of this little Valencian epistolary work; an important Renaissance work according to lexicographers and dialectologists.

**Keywords:** 17 Century, Pere Patrici Mey, *Les estil lades y amoroses lletres*, valencian epistolary work, Renaissance work

DATA PRESENTACIÓ: 1/05/ 2013 · ACCEPTACIÓ: 5/06/2013 · PUBLICACIÓ: 16/06/2013

SCRIPTA, *Revista internacional de literatura i cultura medieval i moderna*, núm. 1 / juny 2013 / pp. 137-158  
ISSN: 2340-4841 · doi:10.7203/SCRIPTA.1. 2581

## 1. Preliminar

Un dia del mes d'octubre de 2012, la sort dels deús em va ser favorable i vaig poder comprar en una llibreria de vell de les comarques barcelonines, a un preu més que raonable, un exemplar desconegut d'aquest plec solt, d'aquesta breu novel·la epistolar renaixentista, de narrativa amorosa. Car dir que aquest text, arrancat, mutilat, ja que mancava la primera pàgina, formava part d'una col·lecció d'impresos relligats del qual en desconec el contingut. Aquesta precisió es pot veure per la numeració manuscrita, afegida, que duu el plec, folis 256-261, de l'exemplar que reproduïxo en l'apèndix d'aquest article, en reproducció facsímil. Em consta que són més aviat escasos els plecs conservats sobre aquesta obra, a les biblioteques públiques, d'aquí l'interès de donar a conèixer aquest nou testimoni. Des de 1982 s'han anat fent estudis<sup>1</sup> sobre algunes edicions d'aquests plecs, la seva llengua, motiu pel qual no entraré a estudiar-lo amb profunditat, entre els quals destaco els de Duran (1982), Romeu (1983), Orts (1995), Escobedo (2011). Per damunt de tot hi ha l'interès de donar a conèixer una nova impressió d'un text del període modern de la nostra llengua i literatura, que només era conegut de referència. El plec per la seva facilitat d'edició, pel seu baix cost, podia interessar a un públic molt ampli.

Vaig viure de prop l'edició del text que en va fer Josep Romeu i Figueras quan el frequentava com a deixeble seu, al pis on vivia, del carrer París de Barcelona. Penso que li faria plaer la coneixença d'aquest nou plec inèdit, molt interessant des del punt de vista lingüístic i lexicogràfic. Romeu qualificava aquesta història de «grotesca humorada». L'epístola IV, farcida de penjaments i fàstics, em recorda un gènere de teatre de carrer: «els fàstics», que Joan Amades havia vist encara representar a principis del segle XX a Barcelona. Un home i una dona col·locats damunt un escenari improvisat, gairebé sempre un soldat i una minyona, s'insultaven mútuament.

Ara estem més a prop perquè un dia, no gaire llunyà, algun estudiós del gremi es decideixi a fer una edició crítica, més actualitzada d'aquestes quatre lletres paròdiques, cultes, d'aire renaixentista, dues trameses per Bartomeu Sirlot a la seva estimada Bartomeua, que ella respon en altres dues. Aquesta obra tingué una certa fortuna, un èxit impensable, perquè en gairebé setanta anys se'n van fer almenys set edicions, que alguns impresos atribueixen al mallorquí Dionís Pont.

## 2. Descripció i història de l'imprés

Es tracta d'un plec solt de 8 fulls, dels de 8º, de mides 95 x 138mm., del qual manca el primer, guillotinat al marge superior, sense gravats, que duu la signatura Aiii, aiii, Ay, escrit en lletra rodona. No duu títol, ni data d'impressió. El plec que per general no s'enquadrava, és anònim, un xic mal conservat, amb alguns forats de paràsits. El paper és bast. Un antic propietari que posseïa

---

1 Vegeu la bibliografia a la fi del treball.

aquest exemplar sense aquest primer full, va aprofitar la camisa de paper que duia per protegir-lo, una pàgina d'un bloc de notes, per escriure amb tinta de bolígraf a la portada: «Salvà el cita/ Sirlot/. Salvà n° 1882/ València. Col·lecció Moliné-Brasés». És a dir que el plec, després haver passat per diverses mans, havia pertangut a l'historiador i bibliòfil Ernest Moliné Brasés (Barcelona 1868-1940), entre altres quefers, fundador de la Societat Catalana de Bibliòfils (Guillé i Moliné 2007). A l'interior de la camisa, al verso, en una altra lletra, que crec que és la de Moliné, hi poden llegir aquesta nota erudita, escrita a la ploma:

Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot, a la sua senyora, y per ella a ell». (Segueixen dues figuretes de un home y una dona y entre abdos un arbret y abaix (impresso en Valencia en casa de Álvaro Franco a la Pelleteria Vieja. Año 1598. 8º, lletra gòtica menys la portada sense foliació, sigles A-Aiiii, 8 fulls.

Opuscle raríssim, desconegut als bibliògrafs. Són quatre cartes escrites en lo dialecte valencià, les quals se suposa endreçada per un pagès a la senyora del seu pensament i el llenguatge és per tant molt grotesch y adequat.

Hi ha una altra edició en 8º en lletra rodona, sens dubte feta per Pere Patrici Mey cap el 1610 donchs porta en la darrere plana un flononet que aquest impressor solia usar en alguns llibres, però faltant-li al exemplar la portada, no puch assegurar-ho (Salvà, n. 1881: 2., pàg. 159).

V. *Catálogo de obras en lengua Catalana de Aguiló*, p. 597, n° 2329 que s refereix a l'edició de 1598 de la qual publica el facsímil de la 1ra. plana. Per cert que aquest no s'avé amb la descripció que n donen en Salvà y l'Aguiló, ni en el peu d'estampa ni en la làmina que descriuen y és diferente del facsímil ¿Serà aquest el de la 1ª plana del text y no el de la portada?».

Fins aquí arriba la nota de Moliné. Eulàlia Duran (1982, 37-38) descriu en el seu treball les edicions conservades i/o catalogades d'aquest plec. L'estudiosa va editar i estudiar l'anomenat exemplar A (Barcelona, s/a, vers 1575), adquirit l'any 2011 per la Biblioteca de Catalunya.<sup>2</sup> L'edició B (València, Alvaro Franco, 1598, fou editada per Josep Romeu (1983); Toni Orts (1994) va presentar la seva tesi sobre aquesta obra, basada en l'edició C de *Les estil·lades y amoroses lletres...*, un exemplar de la qual figura a la Staatsbibliothek de Múnic, (València per Francès Carbue, 1600?).

### 3. El plec D

El plec que avui presentem a la consideració dels estudiosos és el conegut per la sigla D, atribuït a l'editor Pere Patrici Mey. Exemplar incomplet, sense portada. Imprès a València el 1610, per Pere

---

<sup>2</sup> Joana Escobedo, Biblioteca de Catalunya. *Adquisicions singulars. Una novel·la renaixentista difosa en plecs solts. Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell*, 13 pàgines. Barcelona, abril 2011. Exemplar adquirit per la Biblioteca de Catalunya. Topogràfic: 16-III-5/27. Barcelona, Francesc Dauder, 1575. Aquest exemplar pertanyia a la biblioteca particular d'Agustí Duran i Samper.

Patrici Mey, segons Eduard Genovès.<sup>3</sup> Ribelles (1929: II: 505) reprèn la notícia: «Otra edición [es refereix a la de 1598] en 8º, de letra rodona, sin duda hecha por Pedro Patricio Mey el año 1610, pues lleva en la última página un floroncito que solía usar este impresor en algunos libros, pero faltándole al ejemplar la portada, no puedo decirlo con certeza» (Reprès per Palau 1948-1990: XIII, 430). Quan Ribelles va descriure aquest plec, que potser ja era propietat de l'erudit Moliné i Brases, llavors ja li mancava la portada. He buscat sense èxit exemplars de llibres impresos per Mey, on aparagués aquest cull de llàntia. L'atribució a Pere Patrici Mey, la data d'impressió de 1610, no resta doncs massa fonamentada. Caldria fer estudis tipogràfics més aprofundits, establir un catàleg de caràcters, tipus amb els quals treballaven els tipògrafs valencians per tal de millorar aquesta descripció. Segons l'estudiós Pere Bohigas, Pere Patrici Mey (1588-1623), fou la gran figura de la llibreria i tipografia valenciana.

Un quart exemplar, conegut amb la sigla E, fou imprès a Barcelona per Sebastià de Cormellas, Barcelona, 1630. Pertanyia a la Biblioteca de Jaume Ramon Vila, ara en poder dels hereus de l'escriptor i publicista Francesc Rierola (Manlleu, 1858-Vic 1908).

És curiós que aquest tercer exemplar conegut, imprès a Barcelona el 1630 per Sebastià de Cormellas, procedeixi també d'un volum factici de relacions impreses i manuscrites. Aquesta edició, que indirectament ja fou descrita per Duran, no constava fins ara en cap repertori bibliogràfic conegut.

Pel que fa a l'exemplar descrit com a F, que per aquest treball no ens interessa, que duu nom d'autor: Dionís Pont, *Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora, y per ella a el / fetes per mossen Dionys Ponti Mallorqui*. Impreses en València per los hereus de Chrysòstomo Garriz, per Bernat Nogués... 1646, 16 pàgs. 8º, portada amb gravat xil·logràfic, del qual no se'n coneixia cap exemplar, ara n'hi ha un de localitzat a la Biblioteca Valenciana de Nicolau Primitiu.

Sobre l'exemplar **D**, que edito, puc dir que corregeix i modernitza com es pot veure en l'apartat de variants, alguns mots i expressions de l'edició d'A. Orts (1995) que va col·lacionar A i C, s'adonà que aquestes dues edicions tenien unes dissemblances insignificants. Provenen aquests plecs d'un tronc comú valencià, anterior, d'entre 1561 i 1575? No localitzat, coetani o uns anys anteriors a 1561. També he pogut comprovar que, a partir de les variants ofertes per Duran, D i E, mantenen moltes lliçons comunes. Aquest exemplar conté si més no una lliçó, una locució indocumentada, que no figura en els altres edicions que he vist, que s'haurà de tenir en compte el dia que se'n faci l'edició definitiva: «si t vey a rebentar pels costats, no n voldria **dar lo meu cul per bozina**», que reforça els eufemismes del fragment entre els pets i l'anús («negre has l'ull»), per una altra lliçó més atenuada, la coneguda: «no n voldria dar de la mia saliva».

He transcrit fidelment tal com millor he sabut aquest plec, segons les normes adoptades en aquests

---

3 Genovès i Olmos (1911: 158) descriu una edició de 1598: «En octau: huit fulles, letra gòtica, tot excepte la portada. Carix de numeració. Signatura A.=Aiiij. Foren reimpresses en mil sis-cents deu per Pere Patricio Mey, en octau».

Pep Vila. Un nou testimoni de *Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell*

casos. En l'apartat de notes, consigno les principals variants després d'acabar el text de D, amb el A, editat per Duran, imprès pel llibreter barceloní Francesc Dauder. Toni Orts (1995) que va fer un acurat estudi lingüístic d'aquest plec solt en prosa literària: «*les estil·lades y amoroses lletres*», m'estalvia d'insistir sobre la riquesa i la diversitat lingüística de l'obra, les expressions de la llengua del carrer, els proverbis, les parèmies, diccions, la parla col·loquial, els castellanismes escassos, etc. Orts documenta moltes retrodatacions de mots, respecte les dates conegudes.

#### 4. Edició filològica

[**Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell**]

[1]

[*Sobrescrit de Berthomeu Sirlot: A la escadalenca y més que gallarda, bastó de ma vellea, Berthomeua Sirlot, sia dada, en lo carrer nomenat dels Prunyors de la molla Groga.*

*La mia enamorívol fembra:*

Fas-te a saber com estich clauficat del dia de Sant Joan lo Vert, que t viui a la porta del teu corralet, prop la figuereta martinenca. Y fins ara may he pogut mostrar-te la gran ràbia que lo meu coratge ha passat per la tua enamorívol corpenta, y axí graciosa, gallarda y ben atripolada que caix caix en tot lo nostre terme de Beniparrell, a mos visàjers, no he vist pas més bell tropell de dona que tu eres. Y per amor de axò estich tan esmarrít com no puch veure tan gentil pressonatge. Lo qual me fa anar empollastrít ab panyos nous, amples de faldelló, ab lo gipó de grana roja ab lo revet de orypell, ab lo sayo de quatre quarters de color blau gelós, e ab les calces de color rossella de fossar, ab les sabates noves fla]<sup>4</sup> [255r] mants y corredores, foguejades, de cuyro viu, ab lo barret de grana roja. Tot açò me he metut per amor de tu, perquè t puga fer gojosa.

Ja m só informat de tu y de tos parents. Varen-me dir que ab tots los quatre quarters del Orta afrontes, del què m só reginjolat en saber de la tua bona parentela.

So<sup>5</sup> que m'han dit, que lo fill de en Pere Tripoll te va entorn fent lo borinot, yo t'avís que, si en la dança ell te diu alguna paraulada que yo u veja, quant yo l trobaré que regarà lo seu alfaçar, ab la gangalla del llegó tarrabís-tarrabàs yo li engibaré en los rebles que, ausades, no tindrà ganes de anar-

---

4 Entre claudàtors marco el text que manca en aquest exemplar, pàg. 255. És copiat de l'edició de Duran. Ben segur que en aquest primer full que manca hi havia un títol, un gravat i aquest fragment de la narració.

5 So; A; Su; E.

te çaga los pedaços. Y no li tinch pas por,<sup>6</sup> perquè yo estich tan ben<sup>7</sup> enferruçat, que no m falta punt de armes: yo tinc cervellera espigada,<sup>8</sup> gorgerals,<sup>9</sup> manyoples, cuxots, antipares y uns peücs de feltre, y un broquer de aser de Rocafort y una espasa, que encara no la he comprada, mes, a mos visages, crech se[rà] molt forseguda. Tot açò he comprat per amor de tu, que m costà un sou y dotze dinés, los quals he guanyat a mon valent brassejar.

Perquè<sup>10</sup> conegues la mia parentela, te'n avise com en Llorens Taxaix<sup>11</sup> lo rabassut, que [255v] afronta ab terra campa de mon oncle en Mansaner, Bertomeu<sup>12</sup> de Binalesa, Gasparet de la manyopla y Jaume lo facit, tots aquestos són mos parens, sens altres amichs y benvolents que tinch, galans, del lloch de Bonrepòs.

Doncs mira com vinch de bons quarters, axí, veges si t'irà la mala res per lo ventre de fer algun escandall de nostres mateixes corpentès, y axí farem nostre noviatge. Envia'm a dir, y enviar-t'e joyes, perquè lo diumenge ixques empollastrida a plaça. Enviar-t'e un capell de punt de llata ab vel de tela de Flandes, y unes sabates reforsegudes y uns tapins esclafidors com a batzoles<sup>13</sup> de Quaresma. Avisa'm de tot lo que millor te haurà paregut.

Feta en lo meu carrer, dins lo nostre lloc de Benetúcer, davant la carniceria, quant escorchaven los moltons, de matinada.

*Pen:* Del teu atripolat, que t porta l'amor trafeguda, Berthomeu de Benidorm, àlias valent.

[II]

[256r ] *Sobrescrit de Berthomeua la escardalenca:* Al rabaçut batedor que may lo pèl li sua, Bertomeu Sirlot de Benidorm. Sia dada, en Benetúcer, davant la regadora del seu dacçar,<sup>14</sup> en ses matexes y pròpies mans.

---

6 Pahor; A.

7 Ben enferrusat; A.

8 Espicada; A.

9 Gorgeral; A.

10 Perquè tu; A.

11 Tatax; A.

12 Berthomeu/ Bertomeu són les dues grafies presents al llarg del recull

13 Instrument de fusta, amb diverses peces articulades, que en posar-se en moviment, topen.

14 Dachçar; A.

Tomeu germà: Amós corals de la mia escalfida. Benivolència:

Sàpies-te, negleix, objurgat e dir-t'ò, mes ans te he guiat<sup>15</sup> esclafar en la cara com si fosses oli sobre cols, estel relluent<sup>16</sup> del meu alcofolat<sup>17</sup> visatge, q axí estàs entravessat en lo meu ventrell com la barra de la porta. Car la nit y lo jorn me sentiràs esclafir ronchs, gemechs, enxanglots,<sup>18</sup> per les voluntats que t tinch, tan volenteroses que ls llagrimals dels ulls tinc quallats de fava fresa,<sup>19</sup> plorant com no t mir axí com solia. No sé si m'hauràs donada alguna albeuratjada, que modorra m fas tornar; enjugassada vaig tot lo dia per casa.

Rabasset,<sup>20</sup> lo nebot d'en Ros, m'À dat la tua lletra de amors. Yo la m'é lligada al coll com a pengerolla.<sup>21</sup> Vet que t dic que t'ò ragues del cap, que Tripolet l'entrecuydat, ni jovenet de tota l'Orta no y han hagut [256v] part ni quart. Bé és veritat que m'an rajada y culbufada, no tocar al pix<sup>22</sup> (sobre axò, moriria!<sup>23</sup>); albadés m'an fet de guitarres y flaviols; cantava Tataix y Martinet de la viuda, que aplegaven les veus tan alt que semblaven òrguins. Mas<sup>24</sup> yo doní una bufada al cresol y jaguí'm desús la flassada y deya dins mi mateixa: «Lladra, que Berthomeua per a altri 's pentina!»

Y sols per amor d'axò, t'envie una empresa<sup>25</sup> de cabells que t podràs garrotar sobre lo cordó de l'amor que t'aport<sup>26</sup> axí estrenyguda<sup>27</sup> com a trenella de sobrecàrrega. Prec-te que l ramellet de alfàbega semitell no l dones a Beleta, car no ms<sup>28</sup> lladram per amor de tu y anam de grony.<sup>29</sup> Puix

---

15 Gosat; A.

16 Reluent; A.

17 Alcofallat; A.

18 Exanglots; A.

19 Sava fresa; A.

20 Rabasset; A.

21 Pengerola; A.

22 Pit; A. «Pix», error tipogràfic com en E.

23 Morria; A.

24 Mas; A.

25 Símbol o divisa.

26 Afort; A.

27 Estrenguda; A.

28 Error per No ns; A.

29 Groin; A. Gruny. Orts, (pàg. 64, nota 6.) comenta que la grafia del so palatal (n), es representada sempre per «ny», llevat de «groin», que en aquesta edició és modernitza en «grony».

que t'ame més que l aygua a la terra, te n'avise com he desfet la mia camisa d'estopa oldana<sup>30</sup> perquè s reya; tramet-te'n hun tros de faldar per què t moques.

Si m vas lleal, les frexures hauràs de mi y no t serà res negat de ma casa. Y si aquestes núpcies voldràs que ns afrenellem, ja m'an raguda los sobacs<sup>31</sup> y les englísies:<sup>32</sup> tan blanca estic com un glop dallada; tota m pories llepar, davant y darrere. Més enjoyada<sup>33</sup> estich que una baronessa: mongil naranjat, gonella, canyellada, faldetes empe[257r]rials, calces de agulla, sabates trahucades y tapins croxidors de altària de dos dits, camises de dos en pua, capell de mostra de fulla de gordollobo, volador<sup>34</sup> ab batents, arracades de coral, cua ab veta<sup>35</sup> de seda encarnada que m vares enviar, a la birbada, cortapisa de chamellot verdós d'altària<sup>36</sup> d'una servidora, sacsons fets com a tavella de pèsols, gonet tot bell y nou, de color de fetge de balena. Y si m veyes com estich, a mà, no m gosaries tocar per no estorbar-me: tant estic apuntalada en lo dia de festa.

De l'exovar no te'n cal demanar, ausades, car yo t portaré<sup>37</sup> en bells dinés clars, dos vintenes de sous, quinze lliures de deute, mig tros en Algirós, ab dos mallolades en terme de Carpesa<sup>38</sup> que plantà lo oncle en Mansaner<sup>39</sup> a la Sentmiquelada. Y més set taules de ferreginal ab un guaret en lo secà de Sollana que ab godalles lo arrabassaren. Encara més, te aport: lo guaret ab lo canyaret y les figueretes agostenques que afronten ab Carraxet, rambla de Mirambell, orta de Binalesa. Tu sies bo,<sup>40</sup> Tomeu, que ab axò teu y açò meu, ben jasents porem<sup>41</sup> viure. De bones aines no te'n cal demanar: tinc lo més bell gerram, y trull, follador y prempsa que s [257v ] trobe en tota Meliana, y bon corral de gallines, set caps de bèsties entre tota manera de rocins, y los fems y la canyota: en fi, quant està dins la closa, teu te sia, puix tua s'és la ventura. Les encartalles no voldria que s

---

30 Aldana; A. Oldana, vella, gastada.

31 Castellanisme.

32 Inglísies; A.; Englisies; E.

33 Enjoyda; A.

34 Voladós; A.

35 Cus a veta; A.

36 De altaria; A.

37 Yo t'aportaré; A.

38 Carbesa; A.

39 Mansener; A.

40 O; A.

41 Porem; A.



detardassen,<sup>42</sup> perquè dels teus besos estich més desijosa que de faves panesques.

Fas-te a saber<sup>43</sup> que n só anada de exir uns dies, y entorn del trencafil de la violeta fe-me són fetes morenes que m donen més proixa<sup>44</sup> que ronya de colses. Si m sabés<sup>45</sup> què m'i puga fer, plaer me<sup>46</sup> faries, que no gose estarnudar, sino fer bufes.

En tot açòestic, perquè vejes com és fort l'amor que t'é metuda. No t dich pus per por de males llengües; si res me trametràs, yo t tornaré lo jornal. Voldira que m fesses un anell de or daurat ab una pedra de cap de llus, que m'an dit qu és<sup>47</sup> bona per a mal de renyons, y envia'm una jostina que és apropiada per a que no us<sup>48</sup> lliguen la nit del noviatge. Y si m pots haver a barata de ferro vell, o comsevulla, una mil lanar<sup>49</sup> de agulles, que una ne despenc cascun any quant garbelle la dacs<sup>50</sup> roja, yo t daré cosa ab què t faré gojós tota ta vida, y és que vages al alfaçar, devés lo ribàs, y, ab escusa de plegar caragols avella; [258r] nencs, yo yré allà ab ma cistilleta; y selleshores poras-me<sup>51</sup> dir cara per cara tots los vejars,<sup>52</sup> e yo també, que, a pesar de qui dirà que no, bona és Bertomeua Sirlot.

Feta de cuyta, de mà de Jaumot lo forjador, escolà de Goldella, lo dia del jubileu, quant tocaven les morlanes, en la hora baxa.

*Pen:* Bertomeua Sirlot, bayna del teu punyal, llegonet del teu mànech, estoig de les tues joyes, que pensant en tu es dessuca.

### [III]

*Sobrescrit de Sirlot:* A la estrangulada, paltruda, cèrcol del meu cor, puntal de les mies entranyes, Bertomeua Sirlot, sia dada, en Bonrepòs, davant casa de Jaumot lo entrecuydat.

---

42 Retardassen; A.

43 Fas-te a sabre; A.

44 Proïja; A; proxa; C; proïtja; E.

45 Si sabs; A.

46 Me'n faries; A.

47 Que és; A.

48 No ns lliguem; A.

49 Milanar; A.

50 Dachça; A.

51 Podràs-me; A.

52 Vijars; A.

Tomeua:

Les tues paracials paraules,<sup>53</sup> dolces y falagueres, que m'has metut en la escrivanyada plena de gom a gom de mil burlasses, m'an fet examplar les yllades dos pams en gruxa,<sup>54</sup> que l chipó no m'è cabut, tant me só inflat de plaer. Mas<sup>55</sup> estic entrenyorat de les albadès que t fan, que volguera ad aquexos espigats culbufadors ab lo mànc del llegó donar-los tan gran exadada que ls [258v] trencàs la nuca del coll, perquè no anassen tant en rauja; al la, cor de san, pic de fust y de<sup>56</sup> ferro, que si t gafassen de la garra, axí t tragarien com a présec mollar!

Dels teus cabells voladós, rossos com a madexes de seda, me n'è fet una trenella per al gorgeral del gipó. Lo ramallet de alfàbrega semitell m'è metut en lo barret de grana roja, y ab lo blancàs gelós, ben atripolat,<sup>57</sup> li he fet, a Beleta, esclatons per la porta per amor de tu. Y, en paga del mocador que m'has tramès, te envie un campanaret ab una pilota oripellada y un real per a calces y sabates, y del que t restarà, fer-te'n has obrar lo teu palahuet perquè esta estiuhada estigues frescal.

Del noviatge yo só més content que tu. Ja volguera que fóssem enjoyats perquè pogués haver tan bell tropell de dona com tu eres. Dels béns del exovar, dexa-u estar a ma esquena, perquè yo m sent tenir tan bon cap, hi m sabré regirar y mirar davant y derrere que no hauré menester consell de nengú.

Més desitjós estich de tu,<sup>58</sup> que lo meu guaret de aygua quant està molt sec. Sospens só<sup>59</sup> estat del teu exir, fins tant que he trobat medecina: envie't un boig gallart perquè te esclafe les morenes; y après de axò [259r], pendràs vinassa mòlta, planter de arròs y bolets de femer, y fer-te n'has una julivertada y ab un corn molt gallardament ho pendràs y veuràs quant prestament te farà esternudar per alt y per baix, y axí buydaràs com lo roll del aygua del meu dacsar.<sup>60</sup> Y si res voldràs, yo estic ací. No m va res per la corpenta que t diga, sinó que t guardes de pedra y de neula no t prenga al descubert, lo diable sia sort y mut, y les males llengües no hagen què dir de nosaltres.

Feta en lo cantó del meu pesebret, dins lo corral hon fa la festa lo meu fosquet, entre onze y doze, quant exien de missa.

---

53 El text diu «palaures».

54 A l'original «guxa».

55 Mes; A.

56 De fust i de ferro; A.

57 Atripollat; A.

58 Estich que tu; A..

59 Sospensós só; A.

60 Dachçar; A.

*Peu*: Del teu escalfit repòs, que t volguera tenir estrenyuda, Berthomeu de Benidorm, àlias valent.

[IV]

*Sobrescrit de Bertomeua Sirlot; de cels*: A Bertomeu lo malfadat, enamorat de Catalina la cagalosa, sia dada, al corral<sup>61</sup> de la Chamorra, prop lo vall.

Si tu, Tomeu m'amasses y m duguesses l'amor falaguera axí com yo a tu, no t hau[259v]ria la ràvia prengut en tanta forçor per nenguna altra fembra; mes, puix no m vols gayre, vas-me de gaydó y tens-me lo cor traïdor. Males<sup>62</sup> te coneguí, car tost y bé s coneix una verda entre dues madures, matapollat estàs. Ja veig on tens lo mal y de qual peu te dols, encara que m faces lo desfressat, no m mame yo los dits, que pensar te pots que ja t tinch ben entès. Tu cuydes donar-me a entendre cistelles per carabasses: ab ton embelliment de broquer me passes per la porta, y a Catalina la cagalosa tins ficada en los fetges. No t cal ençafranar-me, ni m digues: «*Cera me cayó*». Pensar te pots que, gràcies a Déu, no só yo de aquells que dihuen: «Hà-y hous<sup>63</sup> a vendre!»

Tomeu, Tomeu. Més matí te hauries a llevar per a engañar-me y fer-me del cel paella y de la carabassa broquer! Y com! ¿No us viu yo entrar, enmerdosos,<sup>64</sup> darrer la porta del teu corralet? o, y encara, que, per més senyes, li feres aygua toldre sus rant del magraneret, pinyolench, y ella, la putanyona traga emplasts, estant de cua d'ull pegant-te unes senyores de ullades que l'ull li volia saltar de la closca! Y Déu sab quin baticor tenia selleshores Bertomeua, la malaestruga! Y com! [260r] ¿No u viu yo com tu, traïdor, penjadàs, forcasa, gladiador<sup>65</sup> y cul de bagasses, assajares de besar-la desús la sua figuereta tardana, y, ella, la somerasa, no fugint ni fent força sinó molt poqueta, li engibares en aquella bocasa un besuc chuclat que l sentiren de les Tavernes Blanques, prop la creu de Meliana, y encara, per més senyes, que llançares un sospir tamany com un bramit de ase? Y yo diguí: «Al la traïdora, que t naixca, ja esclatasses<sup>66</sup> per la yllada, malaestruga se te fes en los paladàs! Y com estàs, torbadàs, embriac de vinagre, ab exa calavera de mosquits, ulls de granota bullida, canyís de ciragans embonyigat de macarrons?<sup>67</sup> Tal li atany a tal penjadàs com tu, mulàs,

---

61 Corral; A.

62 Mala; A.

63 Bous; A.

64 Merdosos; A.

65 Gualidor; A.

66 T'esclatasses; A.

67 «Embonyigat de macarrons», brut de femta. «Macarró», residu d'excrement o de fang enganxat a la roba. El

tragallegües, arrastraputes, esbardahorts, apunyalasitis, *madura*,<sup>68</sup> *majadero!* Pels ossos de mon pare que no y pixareu pus si'l sabia dar a picar a grues!»

Aquexes eren tantes enamorívols que m'ordenaves ab lletres amorasses y vilancets que m'escrivanyaves ¿Ab paperots de rahonasses entremeliades me penses tenir embabuxada? Memeu sibília! Y com! se enfrena axí Sirlota? Si pus me veus llavar lo cap al ase, ni despendre lo llexiu de la mia amor calenta, que m digues [260v] *Sancha*; ¿per a tal penjadàs com tu m'avia criat ma mare, batall de forca, tarràs, berenger!

Arruix,<sup>69</sup> arruix, en mal guany que Déu te do, manyo Tomeu!, allargar! a lllondre,<sup>70</sup> cerca qui t fassa bé. No t empaches més dels meus cabells, ni encara parlar-ne. Guarda't de la mala ventura. Si m fas girar la pell del revés y m fas enviar a Gombahuet,<sup>71</sup> del oncle en Riera, ell et farà donar tanta tocheda que t maduraran les costes. ¿No t membra de la professó, de les bascollades que t pegà Pastoret per amor de Dolzina la negra? ¿Y guarda que, si m torne rabiosa, lo diable s'i podria cagar entre nosaltres: donchs, abans que m veges alferiziada, mentres estàs en bé, torna'm<sup>72</sup> les verguetes de brúfol, ab la tireta sevillana pintarrassada del gonet, que no vull que res ne aja la merdoseta. Arri, en mal guany de la pollosa! Bona estava la mia ventura, que la Catalina<sup>73</sup> de les barrugues hagués de dur les empreses de la estela Bertomeua! Digau-li a la pixallams que de budells culars li farà una enramada y ab un ventrellol de cabra la farà vestir perquè sia membrat de Bartomeua Sirlot com se venja, car yo a tals cagades com ella entre peus les pastrugue.

[261r) Y no t dich pus. Saps què diu tohom?: «Cercaren-se y trobaren-se Llorensa y Gregori; a tal pessa, tal coltell, qual Maria, tales faldes tira; un jou ab altre». Adéu germà. Vés un bonora la volta de Paterna, als açuts, a fer parada<sup>74</sup>. Fes-li foguejar los sobreossos que té en les besanques, y que prenga una novena de caldo de bledes y altra de chicoyres perquè guareixca<sup>75</sup> del aliacrà<sup>76</sup> y de la ronya dels colzes, que té color de merda d'oca.

---

DCVB consigna aquesta dita a Vila-real: «Que no tens els teus macarrons, que encara t'afiques en casa d'altre?».

68 Maduro; A.

69 Arrux, arrux; A.

70 que, allarga't a lllondre; A.

71 Gombahuet; A.

72 terna'm; A.

73 Cathalina; A.

74 fer-hi parades; A. Orts també edita «als açuts fer-hi parades».

75 guarixa; A.

76 aliància; A.

Y tu, Tomeu, si vols guarir de les matadures y dels floroncos, hages una poca de talonera de espartdenya cremada, y costres de magrana borda, y cebes marines, sagí de truja, llet de grues, cera de forment, hous de serves blanques; tot, passat per lo cedàs, t'o faxaràs, y veuràs quan llauger restaràs dels llocs per a la nit de les enclavades! Y prec que l'ull li<sup>77</sup> surta y exam de abelles lo y devoren, a la embriagoneta, que fàstig ne hagen<sup>78</sup> los gats. Que ls ossos de la mare majora se'n regiren allà a on estan, que per tal tísica<sup>79</sup> tiñosa la garrida Tomeua ha de ser rebujada! Mas<sup>80</sup> de un carreter y tastaolletes aço se'n esperava. Més, folla só yo<sup>81</sup>, que fas cas de misèries! No m dol sinó de les voluntats que t'é metudes. Mas bé dihuen ve[261v]ritat que «Qui davant no guarda...», ja só entesa.

Y tramet-te una figa ben llarga y fas-te la creu, partixc palleta y bufa pelet, que, si t veyia rebentar pels costats, no n voldria dar lo meu cul per bozina.<sup>82</sup> Entens, Tomeu? Sabata trobaràs per a ton peu<sup>83</sup>, no faràs trac que no l te begues. Sàpies-te que de bell llanut he fet home namorat, qu'en tota part se pot bé mostrar: Jaumot Tagell, lo esgremidor. Si per la porta m passes, ell te farà cagar los pets tan<sup>84</sup> grossos. Ja li he donat la jostina de coral que m dares: en fàstig teu la portarà, y no gosaràs dir: «negre has l'ull!». Yo faré de manera que en mal punt has conegut a Bertomeua Sirlot.

Peu:

Ni m passes pel carrer,  
ni m prengues ayre,  
que Bertomeua Sirlot  
ja no t vol gayre.

FINIS

---

77 n'hi; A.

78 fastigue agen; A.

79 tísica; A.

80 més; A.

81 Folla yo;A.

82 dar de la mia saliva; A. Canvi singular. Aquí l'expressió és més grossera, interjectiva.

83 Trobaras sabates per a ton peu; A.

84 Tan; A.

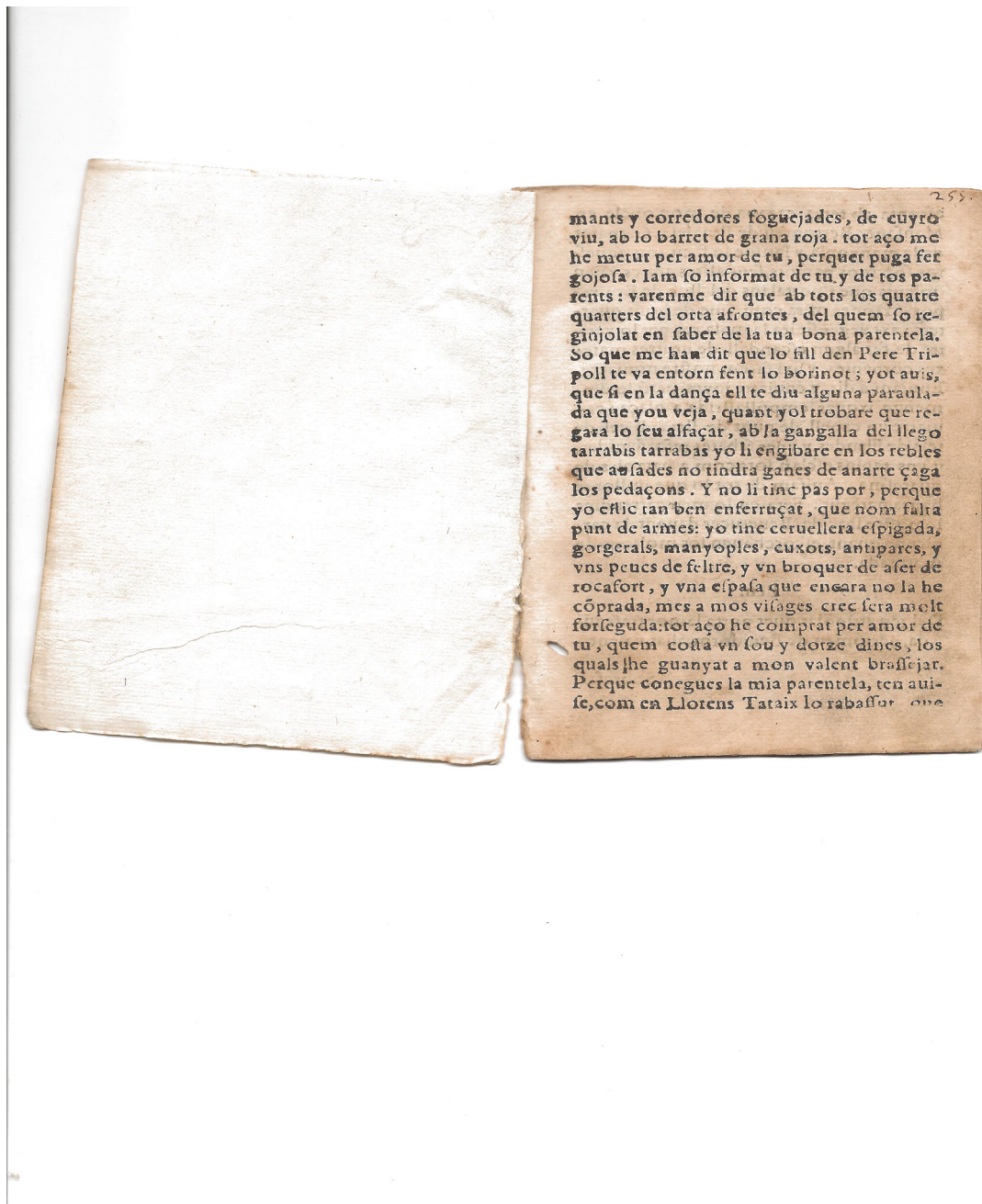
Pep Vila. Un nou testimoni de *Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell*

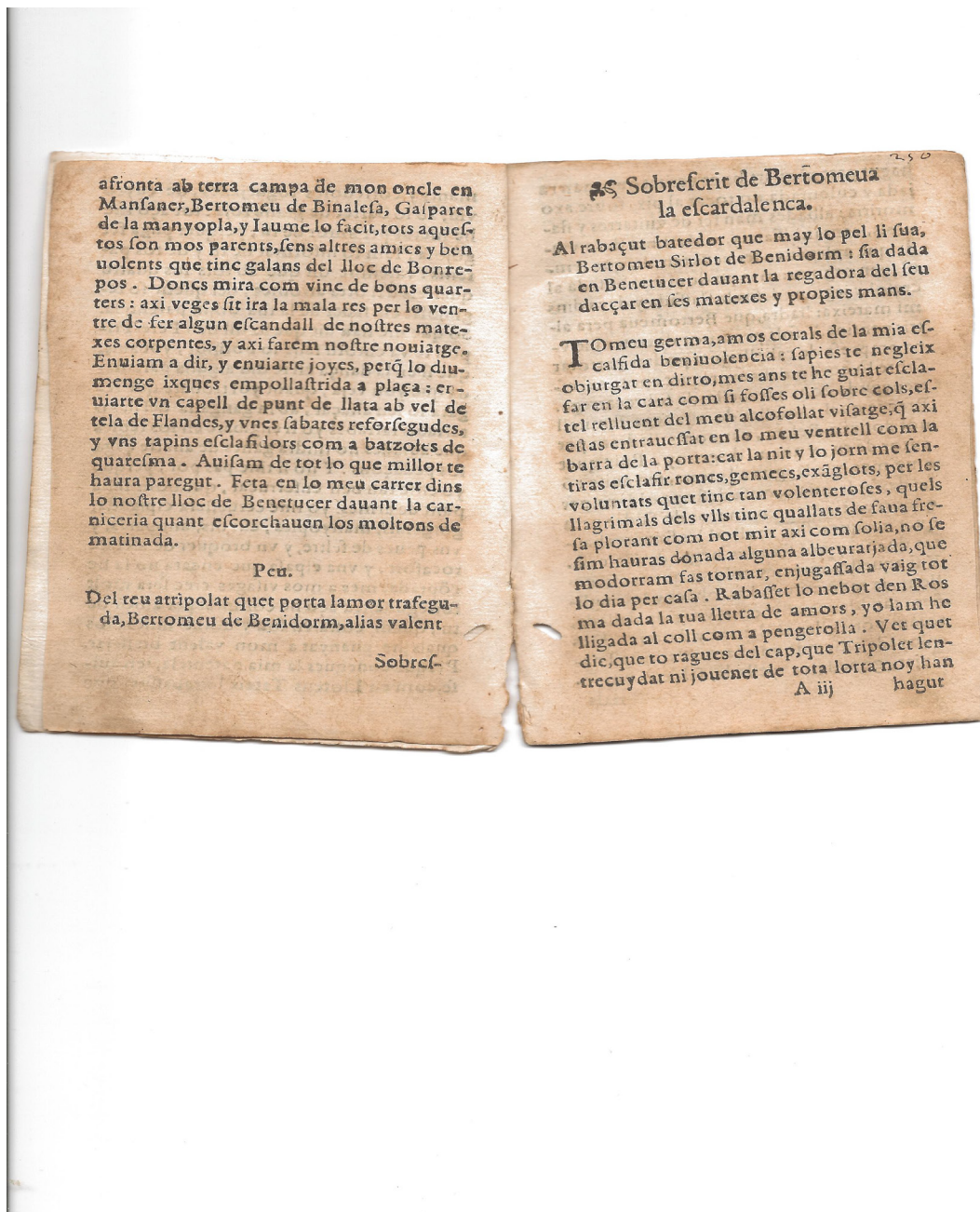
## Bibliografia

- Duran, E. (1982) «Unes cartes amoroses del segle XVI en català», *L'Espill*, 15, pp. 25-51. [Aquest text fou reeditat posteriorment, amb ampliacions, a *Renaixement a la carta* i a *Estudis sobre cultura catalana al Renaixement*. València, Edicions 3 i 4, 2004].
- Escobedo, J. (2011) *Biblioteca de Catalunya. Adquisicions singulars. Una novel·la renaixentista difosa en plec solt. Les estil·lades y amoroses lletres trameses per Berthomeu Sirlot a la sua senyora y per ella a ell*, 13 pàgines. Barcelona, abril 2011. Notícia inclosa al portal de la Biblioteca de Catalunya.
- Genovès i Olmos, E. (1911-1914) *Catàlech descriptiu de les obres impreses en llengua valenciana*, València, Impremta de Manuel Pau. 4 vol.
- Guillé i Moliné, E. (2007) *Bibliografia d'Ernest Moliné i Brasés*, Fundació E. M. i B., Ajuntament de Pujalt, Diputació de Barcelona.
- Orts, T. (1995) «La llengua de *Les estil·lades y amoroses lletres*. Contribució lingüística a la problemàtica sobre la seva autoria», *Estudi general*, 14, pp. 59-86.
- Palau i Dulcet, A. (1948-1990) *Manual del librero hispano-americano : bibliografía general española e hispano-americana desde la invención de la imprenta hasta nuestros tiempos con el valor comercial de los impresos*, Barcelona, Librería Palau, vol. XIII.
- Romeu i Figueras, J. (1983) «Quatre epístoles procedents d'un plec solt valencià en prosa del segle XVI», *Homenaje a José Manuel Blecua ofrecido por sus discípulos, colegas y amigos*, Madrid, Gredos, pp. 577-593.
- Salvá y Mallén, Pedro (2001) *Catálogo de la biblioteca de Salvá*. [Recurs electrònic]. [València]: Facsímil, Biblioteca Valenciana.

## Apèndix

### Edició facsímil





afronta ab terra camp de mon oncle en  
Mansaner, Bertomeu de Binalefa, Gasparet  
de la manyopla, y Jaume lo facit, tots aques-  
tos son mos parents, sens altres amics y ben-  
uolents que tinc galans del lloc de Bonre-  
pos. Doncs mira com vinc de bons quar-  
ters: axi veges sit ira la mala res per lo ven-  
tre de fer algun escandall de nostres mate-  
xes corpentas, y axi farem nostre nouiatge.  
Enuiam a dir, y enuiarte joyes, perq̄ lo diu-  
menge ixques empollafrida a plaça: en-  
uiarte vn capell de punt de llata ab vel de  
tela de Flandes, y vnca sabates reforsegudes,  
y vns tapins esclafidors com a batzotes de  
quatreisma. Auifam de tot lo que millor te  
haura paregut. Feta en lo meu carrer dins  
lo nostre lloc de Benetucer dauant la car-  
niceria quant escorchauen los moltons de  
matinada.

Peu.

Del teu atropolar que't porta lamor trafega-  
da, Bertomeu de Benidorm, alias valent.

Sobresc-

**Sobrescrit de Bertomeua  
la escardalenca.**

Al rabaçut batedor que may lo pel li sua,  
Bertomeu Sirlot de Benidorm: sia dada  
en Benetucer dauant la regadora del seu  
dacçar en ses matexes y propies mans.

**T**Omeu germa, am os corals de la mia es-  
calfida beniuolencia: sapies te negleix  
objurgat en dirto, mes ans te he guiat esclafar  
en la cara com si fosses oli sobre cols, es-  
tel relluent del meu alcofollar visarge, q̄ axi  
estas entraucffar en lo meu ventrell com la  
barra de la porta: car la nit y lo jorn me sen-  
tiras esclafir rones, gemecs, exàglots, per les  
voluntats que't tinc tan volenteroses, quels  
llagrimals dels vills tinc quallats de sana fre-  
sa plorant com not mir axi com solia, no se  
sim hauras donada alguna albeuratjada, que  
modorram fas tornar, enjugassada vaig tot  
lo dia per casa. Rabasset lo nebot den Ros  
ma dada la rua lletra de amors, yo lam he  
llogada al coll com a pengerolla. Ver que't  
dic, que to ragues del cap, que Tripolet len-  
tre cuy dat ni jouenet de tota lorta noy han

A iij hagur



